

**Rapport fra studieorlov september-december 2016 under vejledning af
projektleder Hasse Neldeberg Jørgensen**

**Forfatter: provst Susan Aaen, Salling provsti, Nordsalling-Fur pastorat, Viborg
stift**

Opgaveformulering

Hvordan kan kirken på landet med provstiet som katalysator udvikle sig inden for en kommende 10-års periode?

En refleksion over de lovgivningsmæssige rammer sat i forhold til aktuelle udfordringer på provstiniveau med inddragelse af relevante betænkninger, som har rejst spørgsmålet om, hvor vidt provstiet i dag de facto bør agere lokal kirkelig ledelse.

Indholdsoversigt

Indledning	side 3
Mellem 1477 og 1527 – et arbejde med betænkninger	side 4
Provstiudvalget som lokal kirkepolitisk ledelse	side 6
Hvad skal og må en provst?	side 8
Opsummering	side 10
Konklusion	side 11
Litteratur	side 12

Indledning

I september 2016 deltog jeg i ”Kirkeministeriets ajourføringskursus for provster” og her beskrev Helsingørs biskop Liselotte Rebel provstens placering i folkekirken nogenlunde sådan: **”Provsten er dels cremen, der holder de enkelte lag i lagkagen sammen dels midterste lag i en sandwich, der befinder sig midt mellem menighedsråd og stift/ministerium”**. Citatet rammer direkte ned i det spørgsmål, der er centralt i mit orlovsprojekt: hvad må og kan en provst ud fra gældende lov tage initiativ til inden for et provsti? Og hvor møder man benspænd i forhold til initiativer?

Kirken på landet nyder i disse år en særlig politisk bevågenhed. Det ses bl.a. igennem diverse bevillinger fra kirkeministeriet til projekter, der med forskellige indfaldsvinkler beskæftiger sig med kirken i landsognet.

Den øgede fokus på landsoggenes vilkår for så vidt angår kirkelivet blev for alvor tydeligt i september 2013, da daværende minister for ligestilling og kirke, Manu Sareen, meldte ud, at mindst 200 sogne med under 200 medlemmer af folkekirken skulle analyseres nærmere med henblik på eventuelt at nedlægge sognene og lukke kirkerne. Denne udmelding kom i kølvandet af debatten i København om at tage bykirker ud af brug p.g.a. faldende medlemstal. Paradoksalt kom det nu til at handle om de små sogne på landet, der ikke er udfordret på medlemstal, men på indbyggere i det hele taget. Altså en ganske anden problematik end den, der oprindeligt var fokus på.

Når man i dag sætter fokus på kirken på landet, skal fokus derfor bredes ud til at omfatte alle de relationer, som den konkrete kirke lokalt indgår i. Relationer til foreningsliv og institutioner. Kirkebygningen som kulturmarkør i landskabet. Kirken som mødested for menneskers livsøjeblikke. Og kirkens udfordringer skal sammentænkes med de generelle udfordringer, de mindre landsbyer har med fraflytning, lukning af institutioner og butikker, faldefærdige huse, samt provstiernes udfordringer, når skatteudskrivningsgrundlaget falder markant.

Kirken på landet fylder meget i landskabet, men har stort set ikke optaget nævneværdig plads i debatten udover drypvise nedslag på afgrænsede emner: hvem ejer kirkerne herunder ønsker fra menighedsråd om at give ansvaret for vedligeholdelse af middelalderkirkerne fra sig og i stedet overlade opgaven til

Nationalmuseet, messefald i små sogne, landsbykirkegårde som økonomiske udfordringer m.v.

Mit hovedformål med nærværende rapport er at afdække muligheder for, hvordan kirken på landet med provstiet som ramme kan udvikle sig inden for en tiårs periode. Dette vil inkludere en påpegning af de bånd, som jeg ser i gældende lovgivning samt en forundring over, hvor lidt retning og sammenhæng, der er mellem lovgivningen på menighedsrådsniveau og provstiniveau.

Jeg ser min rapport som et diskussionsoplæg til mit eget provstiuvalg, som udgangspunkt for drøftelser blandt provstekolleger samt mit eget beskedne, personlige kirkepolitiske udspil. Jeg har allerede skrevet en artikel til vores lokale kirkeblad om emnet for min studieorlov og fået en del respons især fra menighedsrådsmedlemmer, som er optaget af de problematikker, jeg påpeger, så rapporten vil også kunne bruges på menighedsrådsniveau.

Jeg har materiale til en større, akademisk opgave, men indenfor rammerne af den 3-måneders studieorlov bliver det til denne rapport.

Mellem 1477 og 1527 – et arbejde med betænkninger herunder fokus på samarbejde mellem provsti og menighedsråd

Inden for min emnekreds er specielt disse betænkninger relevante og interessante:

betænkning 1477: Opgaver i sogn, provsti, stift. 2006

betænkning 1491: Folkekirkens lokale økonomi. 2007

betænkning 1527: Provstestillingen og provstiets funktion. 2011

Dertil kommer rapporten ”Samarbejde mellem menighedsråd i folkekirkens provstier”, som udkom medio november 2016.

Menighedsrådets virke er reguleret i lov om menighedsråd, mens provstiuvalgets virke er reguleret igennem lov om folkekirkens økonomi. Med dette er det jo allerede angivet, hvilken rolle provstiet forventes at have som lokal kirkelig ledelse: at tilvejebringe de tilstrækkelige økonomiske rammer for, at det enkelte sogn kan være kirke med alt hvad det indebærer af driftsudgifter.

Jeg drister mig til at bruge formuleringen ”lokal kirkelig ledelse” om provstiuvalget. Ikke for at tage noget fra menighedsrådene, men for at understrege vigtigheden af, at provst, provsti og provstiuvalg alene har det ene mål for øje: at skabe gode rammer for den enkelte sognemenigheds kirkeliv. Og gøre det i et samvirke med menighedsråd og stift. Samtidig angiver jeg også en retning, jeg mener er nødvendig: at vi på provstiplan taler kirkeliv førend økonomi. Hvad bygger

menighed og hvad bryder en menighed ned? Økonomien er redskabet. Kirkelivet er målet.

I min gennemlæsning af de nævnte tre betænkninger er det bemærkelsesværdigt hvor progressive, de rent faktisk er set i relation til gældende lov. Der lægges især op til en ny smidighed niveauerne imellem f.eks dette fra betænkning 1477:

Arbejdsgruppen foreslår herudover, at provstiet skal kunne være ramme for samarbejde mellem menighedsråd. Med dette forslag sigtes der mod samarbejde, der er fælles for provstiet som helhed, herunder samarbejde om opgaver, som mange af provstiets sogne kun vanskeligt kan løfte alene. Der er i høringssvarene bred tilslutning til, at provstiet skal kunne være ramme om et sådant samarbejde mellem sognene.

Samarbejde med provstiet som ramme bør også kunne etableres enkelt og ubureaukratisk. Det bør derfor også i dette tilfælde gælde, at indholdet af samarbejdet og dets finansiering blot skal beskrives i en vedtægt, der bekendtgøres på Kirkeministeriets hjemmeside, og som skal kunne udleveres på provstikontoret.

(...)

Der er derimod behov for at sikre, at et sådant samarbejde har solid opbakning i provstiets sogne. Arbejdsgruppen skal derfor foreslå, at samarbejde på provstiniveau alene kan sættes i værk efter beslutning på budgetsamråd med kvalificeret flertal på 2/3 af de vægtede stemmer.

Det er imidlertid endog meget vanskeligt at se nedslag fra disse betænkninger i efterfølgende senere ændringer af relevant lovgivning. I forhold til de fremhævede betænkninger har jeg specielt hæftet mig ved, at høringssvarene ofte er ret konservative og i virkeligheden bliver dem, der i store træk afgør den efterfølgende lovgivning, til trods for, at flere af høringsparterne også har været repræsenteret rundt om bordet, da betænkningen blev til. Tankevækkende.

Medio november 2016 udkom rapporten ”Samarbejde mellem menighedsråd i folkekirkens provstier”, hvor der i forordet lægges op til, at den ”**skal danne baggrund for overvejelser om behov for lovgivningsarbejde i indværende år.**” Rapporten analyserer de samarbejder, der eksisterer i dag og udfordringerne ved at etablere dem. Det er umiddelbart vanskeligt at se nybruddet i forhold til betænkning 1477 ud over indsamlingen af empiri, som tilvejebringer et hidtil ukendt overblik over eksisterende samarbejder mellem menighedsråd med provstiet som ramme. Rapporten tager tråden op fra betænkning 1477 og opsamler de erfaringer, der allerede er gjort med samarbejde mellem menighedsråd inden for provstiets ramme. Der er gået ti år, siden sådanne samarbejder blev italesat, men der

mangler fortsat en enkel ikke-bureaukratisk adgang for menighedsrådene til at etablere dem.

Det er evident, at menighedsrådene i dag – vel mere end nogensinde – har vanskeligt ved at overskue de krav, der er til dem især som arbejdsgivere. Det er min erfaring, at menighedsråd tænker samarbejde uden for eget råd som noget, der er forbundet med stort administrativt besvær og derfor indgår de sjældent i formelle samarbejder som f.eks. fælles personale eller fælles udbud af større vedligeholdelsesopgaver. Vigtigst er der ikke noget i dag, der tvinger menighedsrådene til at tage initiativ til samarbejde. Og incitamentet til at gøre det, står ikke lysende klart for dem.

Provstiudvalget som lokal kirkepolitisk ledelse

Provstiet udgør den fælles husholdningskasse. Der findes ikke bestemmelser for hvilke kriterier, der ligger bag tildeling af ligning til den enkelte kirkekasse. I mange tilfælde er der tale om en rent historisk tildeling ud fra devisen om, at NN sogn plejer at have dette ligningsbehov, så det har de nok også i år med få variationer. I andre tilfælde sker ligningstildelingen ud fra en analyse af medlemstal, antal kirker og kirkegårde og kirkegårdenes arealer mv. Altså en mere objektiv tildeling.

Ud fra samtaler med kolleger og egen erfaring og praksis er det tydeligt, at provstiudvalgene kun i meget ringe grad lader et sogns kirkelige aktivitet – eller mangel på samme – indgå som en del af ligningstildelingen andet end igennem den historisk betingede tildeling.

Kirketællingerne, der omhyggeligt indberettes af sognene, bruges umiddelbart ikke til andet end at dokumentere, at myten om de tomme kirker er – ja, en myte. Og det er et nødvendigt ærinde i forhold til offentligheden. Indad til i kirken bør vi derimod kunne bruge disse tal. Vi kan bruge dem til at få informationer, der stikker dybere end medlemstallet fortæller noget om. Her er der for mig at se en åbenlys mulighed for at provstiudvalget kan agere politisk via tildeling af ligning og øge ligningen til sogne med høj kirkelig aktivitet og tilsvarende reducere i forhold til sogne med ringe aktivitet. Dette kan lede hen til, at man i et landprovsti i provstiudvalget arbejder med at kategorisere kirkerne ud fra deres evidensbaserede brug og dermed sammen med de lokale menighedsråd når frem til en beslutning om hvilke kirker, der skal have høj prioritet mht vedligeholdelse, kirkelig aktivitet, personaleressourcer mv og hvilke kirker, der måske kun skal holdes i forsvarlig stand, men hvor man ikke prioriterer restaureringsprojekter, der er af kosmetisk karakter og ej heller nye orgler. Med hensyn til det sidste vedr. orgler har provstiudvalget for Skive og Salling provstier allerede en nedfældet politik, hvor nye orgler i kirker med ringe brug ikke kan bevilges. Samtidig kan man i hovedsognet –

eller den kirke, der er mest aktiv – forvente at have/få et orgel af en vis standard. Det har indledningsvist givet lidt uro blandt få råd, men politikken er nu implementeret og vel også accepteret.

Især i betænkning 1527 overvejes det flere steder, at provstiudvalget skal kunne tage initiativ til at italesætte fx behovet for strukturændringer (efter aftale med Biskoppen forstås), men når det kommer til økonomiloven, ja, så er provstiets funktion stort set kun at agere fælles husholdningskasse og sætte rammerne for denne. Al forandring begynder fortsat fra neden – d.v.s. fra menighedsrådene – der ingen pligt har til samarbejde/initiativ ud over eget råd/egne sogne. I betænkning 1527 nævnes det f.eks. sådan af Leif Arffmann: **”Provsten skal dertil virke for, at den lokale kirkelige struktur er hensigtsmæssigt indrettet, således at sognegrænser ikke virker besværlige og hæmmende for den lokale sognekirkelige dagligdag, og i samarbejde med menighedsråd, præster og biskoppen overveje ændringer af denne”**.

Med dette citat in mente vil det være naturligt, at der i hvert provsti laves en analyse af kendte udfordringer inden for de kommende 5-10 år. Det kan f.eks. være med udgangspunkt i præsternes alder, så der i forbindelse med embedsledighed på forhånd kan være gjort overvejelser over, hvor vidt et embede skal opslås uændret eller der skal ske en sammenlægning med andre sogne. Befolkningsprognoser kan med fordel inddrages herunder kirketællingerne samt statistik over kirkelige handlinger m.v. Jeg tænker mig arbejdsgangen i en sådan analyse kan forløbe på denne måde:

1. provsten drøfter med biskoppen igangsættelse af analysen og redskaber og proces aftales.
2. provsten drøfter aktuelle udfordringer med provstiudvalget. Hvordan skal provstiet strukturelt udvikle sig? Visionsdrøftelse
3. provsten gennemfører evt. sammen med en ekstern konsulent selve analysearbejdet.
4. når analysen foreligger, inviteres menighedsrådene til en drøftelse. I Salling provstis sammenhæng vil der aktuelt være tale om 13 sogne, det kan være aktuelt at inddrage, da de 20 øvrige sogne indenfor de seneste 2 år er blevet organiseret i 3 storpastorater.
5. drøftelsen med menighedsrådene skal munde ud i nedsættelse af en gruppe bestående af menighedsrådsmedlemmer, en præst, 1-2 provstiudvalgsmedlemmer, provsten. Gruppen skal have til opgave at udarbejde den egentlige masterplan, som forelægges biskoppen til videre drøftelse.

Det er afgørende, at alle interessenter har ejerskab til en sådan proces, men det er min klare opfattelse, at initiativet til igangsættelse af en sådan skal komme fra

provsten.

Jeg holder løbende sogneudviklingssamtaler med de enkelte menighedsråd. Disse samtaler vil også kunne bruges i relation til arbejdet med at skaffe sig overblik over et provstis udvikling.

I en periode på to år har vi i Salling provsti et samarbejde med Kirkefondet om lokal kirkeudvikling i 20 sogne. Projektet er en udløber af etablering af 3 storpastorater, der inkluderer disse sogne. Hensigten med projektet er dels at få menighedsrådene til at åbne sig ud ad til mod sognet ved at inddrage medlemmerne, dels at udvikle kirken i den retning, som man finder rigtig og realistisk i fremtiden.

Hvad skal og må en provst?

Ud fra lov om folkekirkens økonomi er den lokale økonomi det område, provsten er forpligtet på at agere indenfor og hvor der er en høj grad af suverænitet. I min afsøgning af, hvordan provsten så kan agere indenfor dette område, stødte jeg på en udateret pjece (stammer sandsynligvis fra 1958). Pjecen er udgivet af Danmarks Provsteforening og har titlen ”Haandsrækning til nyudnævnte Provster. Indledningen lyder som så:

”Der findes kun meget faa og i hvert Fald ikke samlede Oplysninger om, hvorledes de forskellige Sager, som en Provst faar med at gøre i sin Embedsgerning, skal behandles ud fra den praksis, der m.H.t. Ekspeditionen af tjenstlige sager har udviklet sig – en praksis ikke blot paa Grundlag af de gældende Bestemmelser, men ogsaa overensstemmende med Myndighedernes Ønsker. Provsten er derfor hovedsagelig henvist til paa dette Omraade at søge Underretning hos Kolleger eller til selv at prøve sig frem til Sagernes rette Behandling. Dette besværliggør Arbejdet til at begynde med, og Danmarks Provsteforenings Bestyrelse har derfor udarbejdet denne Vejledning, der er tænkt som en Haandsrækning til nye Provster, som forhaabentlig her vil finde Hjælp til at komme i Gang og komme over Begyndervanskelighederne saa let som muligt”.

Pjecen beskriver i korte træk:

- sagsbehandling herunder fremsendelse af sager til Biskoppen,
- tilsyn med præster
- tilsyn med menighedsrådsvalg og konstituering – dog forskellige praksis fra stift til stift
- provsten har en aktiv rolle i forbindelse med valg til provstiudvalget herunder valgets praktiske gennemførelse. Det fremgår eksplicit af pjecen, at provsten bør medvirke til, at der blandt udvalgets medlemmer dels er en landbrugskyndig, dels en bygningskyndig.

- provsten er formand for provstiuvalget samt forretningsfører
- tilsyn med kirkekassernes økonomi herunder eneste revision.
- udføre provstesyn herunder syn med kirkegårdens administration.

I dette afsnit af pjecen kommer nogle overvejelser om provstens måde at fremtræde overfor menighedsrådene på (refererer til en tidligere skrivelse):

Forholdet til Menighedsraadene. Skal vi lade dem forstaa, at de har Ansvaret? Skal vi komme som overordnet Myndighed eller som Konsulenter? (...)
Fremgangsmaaden maa her nøje overvejes.

Knap 60 år senere – i 2016 – udkommer en ny pjece med titlen ”Vejledning til nye provster”. Udgivet af FUV på baggrund af materiale, som en gruppe nyudnævnte provster havde udarbejdet. Her lyder indledningen:

Tillykke med udnævnelsen og dit nye job som provst. Der er naturligt forbundet en hel del nyt med et nyt arbejde. Derfor vil der også opstå spørgsmål. Heldigvis vil du som provst opleve, at du har gode kolleger i andre provstier. Dem kan du altid kontakte og spørge.

FUV har imidlertid ansvaret for at uddanne provster med henblik på varetagelse af provstestillingens ledelsesmæssige, vejledende og administrative funktioner. Med disse få sider vil vi gerne bidrage til, at du kommer godt i gang ved at give svar på nogle af de mest almindelige spørgsmål, der dukker op i den allerførste tid.

Det interessante ved sammenligningen af de to pjecer er, at provstens ”skal” opgaver stort set er uændrede. Det kræver da lige en overvejelse, der vel i mangt og meget entydigt peger tilbage mod den kirkelige lovgivning på området.

Forskellen mellem håndsrækningen til nyudnævnte provster henholdsvis i 1958 og 2016 består først og fremmest i, at der er oparbejdet et omfattende forvaltningsmæssigt system i hele folkekirken, der i mangt og meget følger andre sektors måde at arbejde på. Der er et utal af IT-systemer og et ganske særligt offentlighedshensyn, der sætter fokus på transparens i sagsbehandling og beslutningsgange. En forskel er også hele arbejdsmiljølovgivningen, der er kommet til og som fylder mere og mere i forhold til provstens tilsyn med præsterne og økonomisk i forhold til menighedsrådene, der skal leve op til arbejdsgiveransvaret om at have ordnede arbejdsforhold for deres ansatte.

Provstiet er blevet en arbejdsplads med selvstændigt kontor og ansatte sekretærer, personalekonsulenter mv. Tidligere var det en reel i provstens kontor. Og I dag er provsten først provst og dernæst præst. Jeg ved godt, at det lyder en anelse provokerende, men min konstatering udspringer af dagligdagen, hvor

provsteopgaverne fylder mere og mere og hvor der derfor er en gentagende drøftelse af, hvor meget provstedelen fylder og hvor meget embedet som sognepræst fylder. Diskussionen skal ikke udfoldes yderligere her.

Der er også kommet et netværk til omkring den nyudnævnte provst med efteruddannelse, vejleder osv. Og det italesættes nu, at **”Det er en god idé at udarbejde en personlig vision for arbejdet i provstiet: Hvad er dine hjertesager? Hvilke områder ser du som mulige indsatsområder? Hvordan vil du være med til at præge arbejdet i provstiet?**

Derudover bør man sammen med sit provstiudvalg udarbejde en vision for provstiudvalgets arbejde med udgangspunkt i de samme spørgsmål.

Sidst men ikke mindst kan man i provstiet udarbejde en vision. Her kan det være en fordel at benytte en ekstern konsulent, som i samarbejde med PU og menighedsrådene kan være behjælpelig med at forme en fælles vision for provstiet. Der er mange måder at gribe opgaven an på.

I relation til ovenstående er det netop interessant, at rapporten ”Samarbejde mellem menighedsråd i folkekirkens provstier” konkluderer, at hvor provsten ser det som et mål i sig selv at samarbejde mellem menighedsråd er fællesskabskonstituerende, ser provstiudvalget i overvejende grad de samme samarbejder som mulige måder at minimere omkostningerne på. Og menighedsrådene ser samarbejdet med andre sogne som en mulighed for at løfte opgaver, de ikke selv kan løfte.

Et kig rundt på landprovstiernes hjemmesider afspejler i høj grad at provster igangsætter visionsdrøftelser, agerer forandringsagenter og tager initiativ til samarbejder på provstiplan. Flere steder fremgår det også, at provsten har en selvforståelse som leder, hvilket bl.a. afspejles igennem at flere og flere provster har en diplomuddannelse i ledelse samt at provsteuddannelsen beskæftiger sig indgående med ledelsesteori.

Opsummering

Lovgivningsmæssigt agerer provsten inden for det økonomiske område. Forventningsmæssigt ud fra kompetenceprofil for provster, diverse betænkninger, rapporter mv arbejder provsten herud over – og endda måske primært - med de ”bløde” værdier: visioner, udvikling, personaleledelse mm. Provsten agerer til og med i et ledelsesmæssigt rum, hvor udvikling kun kan ske, hvis menighedsrådene selv vælger at afgive opgaver/kompetence.

For mig står dette spørgsmål tilbage: Hvorfor er der ikke kongruens mellem lovgivning og folkekirkelig virkelighed? Det er tydeligt at de krav, der i dag stilles til et menighedsråd fra de kirkelige myndigheders side er så komplekse, at mange ikke magter at løfte opgaven. Der er brug for, at flere opgaver løftes op på provstiniveau; der kan bl.a. nævnes bygningstilsyn, administrative opgaver med regnskab, personalenormering. Alle disse opgaver kan i dag lægges i provstiet, men det kræver, at menighedsrådene kan overskue at gå i gang med denne proces og det kan de vanskeligt. Derfor er det oplagt, at opgaverne lovgivningsmæssigt placeres i provstiet, så menighedsrådene får frigivet ressourcer til at være kirke og menighed dér, hvor de er sat. Sat på spidsen: lovgiverne bør – hvis man ønsker den kirke, som der lægges op til i diverse betænkninger, rapporter, kompetenceprofiler, uddannelsesinstitutioner – sørge for en lovgivning, der gør det muligt. Som det er i dag, er provstens virke i vid udstrækning en balancegang mellem vision og initiativ på denne ene side og rigid økonomiske styring på den anden side. Lovgiverne sender signaler om den ene side, men sætter rammerne for os til den anden side.

Konklusion

Kirken i landsognet kan kun overleve ved at arbejde sammen med foreninger og andre, som deler samme vilkår. Kirken på landet kan kun overleve, hvis den er bevidst om ikke at være undergivet de fælles eksistensvilkår.

Biskop, provst og provstiudvalg er ansvarlige for at tage initiativer, der muliggør udvikling frem for afvikling med alle de implikationer der ligger i dette. Menighedsrådene bør frigøres fra opgaver, der ikke kan løses ordentligt på lokalt niveau uden pligt til samarbejde, men samtidig ikke kan forblive uløste.

Det er nødvendigt at løfte opgaver op på et andet niveau end menighedsrådsniveau. Provstierne har rammerne til det inklusive et indgående kendskab til det enkelte sogn. Provstiet mangler ”blot” en lovgivning, der understøtter en nødvendig initiativpligt.

Crepe eller mellemste lag i en sandwich? Ingen af delene. Nærmere en gele, der flyder rundt uden helt at vide, hvor den har lov til at være...

Anvendt litteratur

Haandsrækning til nyudnævnte Provster. Udgivet af Danmarks Provsteforening. Udateret, men ca. 1958

Vejledning til nye provster. FUV 2016

Forandringer i provstierne I + II. Udgivet henholdsvis 2010 og 2015 på FiP

Refleksioner over Forandringer i provstierne. FUV 2015

Ledelse af tro. Erling Andersen og Mogens Lindhardt. Gyldendal 2010

Embedsteologien set fra provstens synsvinkel – mellem menighedsliv og personaleadministration. Leif Arffmann, Præsteforeningens Blad 2009

Provstens embede teologisk set. Kirsten Busch Nielsen, Præsteforeningens Blad 2009

Betænkning 1477: Opgaver i sogn, provsti, stift. Kirkeministeriet 2006

Betænkning 1491: Folkekirkens lokale økonomi. Kirkeministeriet 2007

Betænkning 1527: Provstestillingen og provstiets funktion. Kirkeministeriet 2011
- alle med tilknyttede høringssvar

”Samarbejde mellem menighedsråd i folkekirkens provstier”, FUV november 2016.

Kirkeret. Almindelig del. Preben Espersen. Djøf 1999

Dansk kirkeret. August Roesen. 3. udg. Præsteforeningens forlag 1976

Kompetenceprofil – provsteembedet. Andersen og Lindhardt. Kirkeministeriet 2016

Lov om folkekirkens økonomi - LBK nr 331 af 29/03/2014

Lov om menighedsråd - LBK nr 771 af 24/06/2013

Provsteløftet ud fra gældende ritualbøger. 1895, 1912, 2003